

VIRTUALNE DRUŠTVENE MREŽE I OSTVARIVANJE PARTNERSTVA OBITELJI I DJEČJEG VRTIĆA

Dr. sc. Ida Somolanji Tokić, viša asistentica
Antonija Vukašinić
Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti
Osijek, Hrvatska

Sažetak:

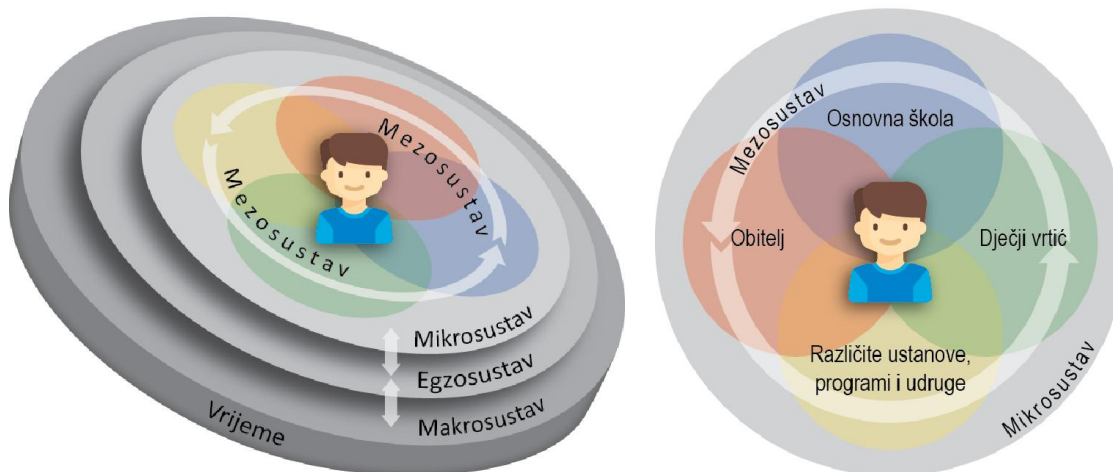
U ovom radu istražio se pojam partnerstva obitelji i dječjeg vrtića u kontekstu virtualnih društvenih mreža. Partnerstvo kao krajnji cilj pedagoškog odnosa između roditelja/skrbnika i odgajatelja usmjerenog na dobrobit djeteta složeni je konstrukt koji je u praksi ponekad teško ostvariv. Izazovi suvremenog i ubrzanog načina života često onemogućuju kvalitetnu interakciju roditelja i odgajatelja. Zbog toga je potrebno sagledati nove mogućnosti i stvarati novi 'prostor' primjeren današnjem vremenu. Virtualne društvene mreže predstavljaju platformu na kojoj sve više dolazi do izražaja odgojno-obrazovni potencijal. Prepoznajući taj potencijal, odgojno-obrazovni stručnjaci mogu djelovati i putem društvenih mreža prema povezivanju obitelji i odgojno-obrazovnog sustava, prateći pritom suvremenu pedagošku teoriju i praksu. Ovaj rad nastoji se odmaknuti od dosadašnjeg deficitarnog pristupa društvenim mrežama prema afirmativnom pristupu u kojemu je naglasak na pedagoški promišljenom i oblikovanom sadržaju ponuđenom za interakciju s krajnjim korisnikom. Rad prikazuje istraživanje jedne odgojne skupine i njihove Facebook grupe putem koje se nastoji proces učenja i stvaranja znanja učiniti vidljivim prvenstveno roditeljima. Svrha istraživanja ogleda se u propitivanju novih tehnologija u odgojno-obrazovnom djelovanju koje mogu pridonijeti razvoju partnerskog odnosa između obitelji i dječjeg vrtića svakodnevno, ali i tijekom procesa prijelaza djeteta iz vrtića u osnovnu školu. Dobiveni rezultati pokazali su kako je korištenje društvenim mrežama u obrazovne svrhe prepoznato među roditeljima, ocijenjeno kao pozitivan način komunikacije te se reflektira u kvalitetnijoj komunikaciji u svakodnevnom neposrednom odgojno-obrazovnom radu.

Ključne riječi: dokumentiranje, ekološka teorija, eksploracijsko istraživanje, Facebook, partnerstvo s roditeljima

Uvod

Obitelj je kompleksna zajednica čiji su sudionici u međusobnoj interakciji te svojim spoznajnim, emocionalnim, socijalnim i drugim načelima utječu jedni na druge, gradeći svojevrstne vrijednosti koje ih obilježavaju kao takve. Kako navodi Maleš (2012), suvremenu obitelj teško je jednostrano definirati jer više nije određena isključivo krvnim srodstvom, brakom ili tradicionalnom strukturom. Prema istoj autorici, u suvremenom društvu nužno je osvijestiti različitosti na kojima obitelj počiva i njezinu pluralnost, a ne njezine sličnosti. Za dijete obitelj predstavlja prvo poznato okruženje s kojim je u neposrednom kontaktu i u recipročnom odnosu. Međutim, i dječji vrtić predstavlja jednako intenzivno okruženje u kojemu dijete provodi znatan dio svoga vremena te ga je potrebno promatrati kao integralni dio djetetova života. Odnos obitelji i dječjeg vrtića mora biti u onoj mjeri usuglašen kako bi bio usmjeren na djetetovu dobrobit. Kao najviša razina usuglašenosti ističe se partnerski odnos. Postizanje te iznimno visoke razine su-

radnje zahtijeva „kvalitetan i kontinuiran odnos, jasno definiran zajednički cilj, kontekst, vrijeme te posebice, nužne preduvjete za ostvarivanje partnerskog odnosa“ (Ljubetić, 2014, str. 5). Promatrajući međudnos obitelji, djeteta i dječjeg vrtića, u ovom radu polazi se od ekološke teorije Uria Bronfenbrennera (1979) koji prepoznaje mikro, mezo, egzo, makro i kronosustav. Obitelj i dječji vrtić moguće je promatrati kao mikrosustave. Dijete, koje zauzima središnji dio sustava, promatra se kroz njegovo cjelokupno socijalno okruženje, a odnos mikrosustava i djeteta (Slika 1) karakteriziran je dinamičnim i recipročnim odnosom. Jednako je važno promatrati i odnose između različitih mikrosustava, a ne samo između mikrosustava i djeteta. Ti odnosi prepoznaju se kao poseban mezosustav. Prema Bronfenbrenneru, razvojni potencijal okruženja povećava se s brojnošću kvalitetnih veza između različitih okruženja. Kvalitetne, pozitivno usmjerene, brojne i snažne veze između različitih mikrosustava, odnosno unutar mezosustava koji su u interakciji s pojedincem, osnažuju njegov položaj unutar sustava te je razvoj pojedinca kvalitetniji i potpuniji. Njegujući takve veze između dječjeg vrtića i obitelji, moguće je usmjeriti praksu prema koordiniranom i kontinuiranom modelu odgojnog djelovanja pri čemu, unatoč razlikama, ipak dolazi do usuglašavanja zajedničkih vrijednosti i ciljeva. S obzirom da Bronfenbrenner pojedinca promatra kao razvojno biće (koje nije *tabula rasa*), interakciju između pojedinca i okoline određuje kao recipročnu (a ne jednostranu) te uvažava okruženje koje djeluje na pojedinca, ali i na ostale strukture okruženja, razvidna je kompleksnost zadaće koja je stavljena pred odgajatelje kada je riječ o ostvarivanju partnerskog odnosa s roditeljima i obitelji. U ovom radu istražio se taj kompleksni pojam partnerstva obitelji i dječjeg vrtića, ali u kontekstu virtualnih društvenih mreža. Društvene mreže čije korištenje je široko zastupljeno i u Republici Hrvatskoj i globalno, predstavljaju virtualni prostor i potencijalnu platformu novog oblika komunikacije te ih je uputno dodatno istražiti.

Slika 1. Prikaz ekološkog sustava (preuzeto od Somolanji Tokić, 2018)

PARTNERSKI ODNOS OBITELJI I DJEČJEG VRTIĆA

Partnerski odnos koji se naglašava kao krajnji cilj pedagoškog odnosa između roditelja i odgajatelja usmjerenog na dobrobit djeteta složeni je konstrukt koji je u praksi ponekad teško ostvariv. Bašić (2009) partnerstvo određuje kao „nehijerarhijski odnos, jednaku moć i jednaku odgovornost, tj. *simetričan odnos sudionika*.“ (Bašić, 2009, str. 33). Partnerstvo u odgojno-obrazovnom kontekstu definira se kao „najviša razina suradničkih odnosa pojedinca iz obiteljske zajednice (...) i vrtića/škole (...) usmjerenih na postizanje zajedničkog cilja (dobrobit djeteta), a koji se odvijaju u određenom kontekstu (...) i imaju određeno vrijeme trajanja (najčešće za boravka djeteta u odgojno-obrazovnoj ustanovi).“ (Ljubetić, 2014, str. 4). Navedene karak-

teristike mogu predstavljati izazov i prepreke u današnjem i dalje hijerarhijski postavljenom odgojno-obrazovnom sustavu utemeljenom u tradicionalizmima. U takvom odnosu odgojno-obrazovni djelatnici nerijetko zauzimaju položaj kompetentnijeg i moćnijeg u komunikacijskom odnosu pri čemu se uključivanje roditelja znatno ograničava i svodi na tehničku podršku (materijali, informacije o bolestima i sl.), a sve pod 'krinkom' suradnje. Primjerice, pojedini odgajatelji koji su nedostavno osposobljeni tijekom formalnog obrazovanja za izgradnju partnerskih odnosa te imaju pomanjkanje motivacije za daljnje razvijanje vlastitih kompetencija, nemaju potreban senzibilitet za uključivanje obitelji, samostalni su inicijatori i organizatori odgojno-obrazovnog procesa, a suradnja s roditeljima bazira se isključivo na prigodi (rođendan, obveze prema ustanovi, kratke informacije o djetetu informativnog karaktera). Tome u prilog govori Ljubetić (2014) koja ističe kako se roditelje tradicionalno i dalje promatra kroz „deficitaran model kompenzacijskih programa“ (Benson, 2006, prema Ljubetić, 2014, str. 8), odnosno kao nekompetentne konzumente odgojno-obrazovne usluge. S druge strane stoje pojedini odgajatelji koji su ipak osviješteni i senzibilizirani za potrebe obitelji, komunikacija koju njeguju u odnosu s roditeljima je otvorena, iskrena i ravnopravna te promatraju, ali i pozicioniraju roditelje kao aktivne sudionike u izgradnji kurikulumu ustanove (planiranje, zajednički rad, evaluacija). Takav rad iziskuje znanje, sposobnosti i vještine odgajatelja, ali i cijele ustanove. Ljubetić (2014) pri tome naglašava: „Uspješno partnerstvo roditelja i odgojitelja/učitelja nije slučajno. Ono je rezultat promišljenih, sustavnih i uspješnih aktivnosti koje praktičari provode u ustanovama koje promiču kvalitetno partnerstvo s obiteljima.“ (Isto, str. 27). Takve promišljene i sustavne aktivnosti usmjerene na promicanje partnerstva osiguravaju kontekst koji poziva na komunikaciju, uključivanje i angažman roditelja i obitelji. Kontekst koji karakterizira podržavajuća komunikacija može kreirati onaj odgajatelj koji je svjestan svih implikacija kvalitetno oblikovanog socijalnog okruženja, ali i koji posjeduje odgovarajuće kompetencije (znanja i sposobnosti) takav kontekst i kreirati. Upravo zbog toga, osnovni trenutak u kojemu se odgajatelj treba (iako neizravno) postaviti kao kompetentniji pojedinac u odnosu s roditeljima treba doći do izražaja onda kada odgajatelj kreira situacije i osigurava kontekst u kojemu se roditelj osjeća dobrodošao i pozvanim sukreirati odgojno-obrazovni proces. U svim ostalim trenutcima, odgajatelj ne bi trebao zauzimati niti naglašavati svoj položaj moći, nego iz svoje perspektive odgojno-obrazovnog stručnjaka sukreirati odgojno-obrazovni proces zajedno s drugim sudionicima.

Za razliku od suradnje i suradničkih odnosa u kojima nije nužno postojanje ravnopravnog, simetričnog i recipročnog odnosa, nego se ispunjava već primarnim socijalnim kontaktom, partnerski odnos podrazumijeva niz specifičnih odrednica koje ga određuju upravo kao recipročan odnos stalnog usuglašavanja vrijednosti obaju mikrosustava. Dockett i Perry (2014) ističu kako se usuglašavanje događa u onom okruženju u kojemu je prisutno uvažavanje kulture i konteksta onog drugog i drugačijeg (čime se uvažava kulturni kapital s kojim roditelji stupaju u interakciju s vrtićem) što dodatno osnažuje međusobne odnose i usmjerava odgojno-obrazovni proces prema istim ciljevima. Ako se, pak, odluke koje se tiču djeteta donose zajednički, ako proizlaze iz istog cilja, usuglašanih vrijednosti, očekivanja i usmjerenosti na dobrobit djeteta, veća je vjerojatnost da će se svi sudionici i držati predloženih odluka. Dodatno pojašnjeno, „Dijeljenje takve odgovornosti kod uključenih sudionika posljedično stvara odnos povjerenja i međusobnog poštovanja, a stvara se i razumijevanje i poštivanje različitih perspektiva (kao i lakše dostizanje eventualnih kompromisa).“ (Somolanji Tokić, 2018, str. 142). U današnje vrijeme nerealno je očekivati da odgojno-obrazovni djelatnici zaslužuju povjerenje samim svojim zanimanjem odgajatelja. Svakako da je potreban minimum roditeljskog povjerenja u odgajatelja kao profesionalca kako bi se ostvario primarni kontakt, međutim, da bi se ostvario partnerski odnos, to povjerenje mora se sustavno nadograđivati i razvijati te biti obostrano. Ujedno, kao bitna stavka u procesu usuglašavanja je i pitanje odgovornosti. Nespremnost odgajatelja i obitelji na preuzimanje odgovornosti za odgojno-obrazovni proces, kao i sustavno prebacivanje odgovornosti na 'treću osobu', nikako ne pridonosi stvaranju partnerskih odnosa. Odgajatelji nerijetko svoju profesionalnu odgovornost prebacuju na sustav (prostorno-materijalni uvjeti, financije, stručno-razvojni tim i sl.), dok roditelji svoju roditeljsku odgovornost prebacuju na

dječji vrtić i odgajatelje. U partnerskom odnosu treba se odmaknuti od individualne odgovornosti (engl. *accountability*), kompenzacijskog modela i suptilnog traženja 'krivca', prema zajedničkom dijeljenju obveza (engl. *shared responsibility*). Zajedničko dijeljenje obveza (dijeljenje odgovornosti), i to kroz različite sustave, neizbježno uključuje i širu društvenu zajednicu čime kvalitetan partnerski odnos ima utjecaj i izvan ustanove dječjeg vrtića. Fullan (2016) to promatra kroz pojavnost *zajednica učenja* pri čemu otvaranje odgojno-obrazovnih djelatnika prema 'van' (roditelji, društvo) i zajedničko dijeljenje odgovornosti naspram okrivljavanja, posljedično stvara proaktivniji i pozitivniji odgojno-obrazovni kontekst.

Stupanjem na snagu Nacionalnog kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje¹ (2014) potreba za ostvarivanjem partnerskog odnosa obitelji i dječjeg vrtića u stvarnoj praksi, kao jedan od imperativa cjelovitog razvoja djeteta, stavlja se u još veći fokus. Partnerstvo s roditeljima navedeno je kao jedno od temeljnih načela ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja koje u sebi nosi niz općeprihvaćenih dobrobiti za dijete, ali i šire. Prema NKRPOO-u za stvaranje i održavanje partnerskih odnosa potrebno je ispuniti više pretpostavki: „(...) poštovanje, prihvaćanje različitosti, ohrabrivanje, podržavanje, aktivno slušanje i ostala ponašanja koja omogućavaju reciprocitet u razmjeni informacija u svezi s djetetom te primjereno i usklađeno odgojno-obrazovno djelovanje prema djetetu (roditelja i odgojitelja), a sve s ciljem djetetove dugoročne dobrobiti.“ (NKRPOO, 2014, str. 15). Ujedno, NKRPOO (kao i druga suvremena literatura) partnerski odnos prepoznaje kao proces koji je podložan društvenim promjenama, koji je razvojan te samim time nema svoj konačan statični oblik, nego se na njemu stalno mora raditi. Takve promjene u shvaćanju partnerstva u nekim vrtićima dovele su i do pomaka u praksi, pa čak i do bitnih promjena kvalitete ustanove. Kako se mijenjala percepcija i slika o djetetu, tako se mijenjao i proces i kvaliteta uključivanja obitelji u institucionalni odgojno-obrazovni proces. Međutim, Ljubetić (2011) upućuje i na one praktičare koji nisu ušli u proces promjene neovisno o pomacima u teoriji. Takvo neuvažavanje suvremene teorije i stagniranje prakse postalo je jedno od obilježja sada već tradicionalnog ranog i predškolskog sustava u kojemu i dalje prevladava tehniciranje bez stvarnog razumijevanja cjelokupne prakse, a time i partnerskog odnosa dječjeg vrtića i obitelji. Iz NKRPOO-a (2014) može se iščitati konkretan pedagoški prostor kao i oni postupci kojima se može raditi na poticanju, razvijanju i podržavanju partnerskog odnosa i to u onim uvjetima „(...) u kojima je roditeljima, tj. skrbnicima djece omogućeno provođenje vremena sa svojom djecom u odgojnim skupinama, praćenje i djelatno sudjelovanje u neposrednome odgojno-obrazovnom procesu te upoznavanje vlastite djece u drukčijem kontekstu od obiteljskoga.“ (NKRPOO, 2014, str. 14). Primjereni način uključivanja roditelja u rad vrtića svakako se može ostvariti postupkom sveobuhvatnog dokumentiranja odgojno-obrazovnog procesa.

IMPERATIV PEDAGOŠKOG DOKUMENTIRANJA U OSTVARIVANJU PARTNERSKOG ODNOSA

Dokumentiranje odgojno-obrazovnog procesa jedan je od najvažnijih alata razvoja kvalitete cjelokupnog procesa. Dokumentirati se može na različite načine pri čemu su neki oblici i postupci primjereniji, odnosno svrhovitiji od drugih. Slunjski (2012) navodi kako „Dokumentiranje podrazumijeva sustavno prikupljanje dokumentacije koja uključuje pisane anegdote, bilješke, dnevnik, transkripte razgovora (djece međusobno te djece s odgajateljima i drugim odraslim osobama), kao i mnoge druge narativne forme, zatim dječje likovne radove, grafičke prikaze i makete te audio i videozapise, fotografije, slajdove i dr.“ (Slunjski, 2012, str. 82). Prikupljanje takvih materijala odgajatelju omogućuje sveobuhvatan uvid u djetetov proces učenja, razvoj te iskustvo. Naime, u neposrednom kontaktu s djecom kao i zbog složenosti odgojno-

¹ Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje – dalje u tekstu: NKRPOO

obrazovnog procesa koji je iznimno dinamičan i promjenjiv, odgajatelj nije u mogućnosti u svakom trenutku uočiti sve djetetove obrazovne potrebe. Dokumentiranje situacija u kojima se odvija odgojno-obrazovni proces, omogućuje odgajatelju naknadno uočavanje onoga što u neposrednoj praksi nije uočio ili nije dovoljno dobro razumio, kao i reagiranje na uočeno. Osim što brojna dokumentacija pomaže odgajatelju bolje razumjeti dijete te primjerenim postupcima djelovati dalje prema tom razumijevanju, dokumentacija ujedno pomaže odgajatelju u prezentaciji vrtičke stvarnosti roditeljima i drugim sudionicima. Nudeći roditeljima konkretne materijalne 'dokaze' procesa djetetova razumijevanja i razvoja, odgajatelj otvara mogućnost uključivanja roditelja u proces na višoj razini razumijevanja. Isto je podržano i u NKRPOO-u koji navodi kako „U kvalitetnome partnerskom odnosu na relaciji vrtić – djetetov dom roditelje, tj. skrbnike djeteta permanentno se informira (uz pomoć brošura, letaka, internetske komunikacije, razmjene bilješki, tj. dokumentacije o djetetu, radionica, diskusijskih grupa i sl.) te ih se podržava i osnažuje u roditeljskoj ulozi.“ (NKRPOO, 2014, str. 14). Ipak, u praksi se nerijetko događa da odgajatelji pod pritiskom roditelja, ravnatelja, stručne službe, osnovne škole, medija i drugih aktera ili jednostavno pod pritiskom vlastite nesigurnosti u svoje kompetencije, nastoje predočiti lako uočljive i lako mjerljive rezultate veoma složenog odgojno-obrazovnog procesa. Tako se događa da su dječji vrtići ukrašeni dječjim radovima prema principu šabloniziranja (pri čemu u vrtiću roditelje dočekuje 20 kolaža istih snjegovića, 20 crteža istih zečića, 20 ježića načinjenih od komada kestena i sl.), da predškolska skupina od početka pedagoške godine vježba radne listiće i crta u crtaniće te da djeca znaju izrecitirati pjesmu u dahu kao i brojiti do 10. Iako djeca pronalaze zadovoljstvo u gotovo svemu što rade ako su praćeni vlastitim interesom, valja naglasiti kako aktivnosti ipak moraju biti pedagoški promišljene, za dijete svrhovite i u skladu s razvojnim mogućnostima djece rane i predškolske dobi. Valja jednako tako naglasiti i kako dječje mogućnosti nadilaze ishode ovakvih normativno određenih aktivnosti te da dokumentiranjem procesa odgajatelj može ponuditi pedagoški primjerenije okruženje i situacije za učenje. Vujičić (2016, str. 23) navodi kako „(...) dokumentacija ne traži odgovore, nego stvara pitanja samim time što ga dovodi do razmišljanja i promišljanja što učiniti dalje, ne dajući mu konačne odgovore.“ U tom smislu dokumentacija služi kao alat za razvoj, a ne za dijagnostičiranje. Potrebno je roditeljima ponuditi mogućnost drugačijeg načina promatranja svoga djeteta i razumijevanja procesa učenja i stjecanja znanja kako bi se i roditelji mogli odmaknuti od jednodimenzionalnog shvaćanja 'znanja' i traženja istoga od odgajatelja. Dokumentiranje u tom slučaju zaista postaje koristan alat i za dijete i za odrasle sudionike pri čemu dolazi do višestrukog osnaživanja svih sudionika.

Fotografije i videozapisi različitih situacija učenja u dječjem vrtiću te njihova zajednička interpretacija bilo kroz komunikaciju dijete-odrasli ili odrasli međusobno, nezaobilazan su oblik pedagoške dokumentacije. Prema Vujičić (2015, prema Morgan i Tegano, 2005) fotografija može ispunjavati reprezentativnu, medijacijsku i epistemološku funkciju. Vujičić dalje pojašnjava kako „Ove tri funkcije često jedna drugu objedinjuju kroz mehaničke (fotografiranje), metakognitivne (proučavanje fotografije) te komunikacijske (sustavna upotreba fotografije) aspekte fotografije. Te su funkcije povezane međusobno - katkad u isto vrijeme, katkad kroz neko vrijeme, a čine interpretativne okvire koji omogućuju refleksiju i komunikaciju sa sobom i s drugima kao jezik pedagoškog istraživanja.“ (Vujičić, 2015, str. 7). Upravo je ovakav oblik pedagoške dokumentacije najviše i zastupljen u pristupu roditeljima putem društvenih mreža. Fotografije dječjih aktivnosti čine proces učenja vidljivim i lakše shvatljivijim za roditelje. Ono ponajviše služi kao alatka za praćenje procesa učenja i razmišljanja djeteta te samog shvaćanja načina razmišljanja (razumijevanje odrasle osobe o tome kako je dijete došlo do rješenja).

DRUŠTVENE MREŽE KAO VIRTUALNA PLATFORMA ZA PROMICANJE PARTNERSKOG ODNOSA

Uključivanje roditelja i obitelji u odgojno-obrazovni proces, odnosno njihov aktivni angažman u tom procesu u današnje vrijeme izazovno je problemsko pitanje. Zaposleni roditelji nerijetko nemaju mogućnost kvalitetno se uključiti u rad dječjeg vrtića te se kontakt s odgajateljima svodi na kratkotrajne susrete prilikom dovođenja djeteta u vrtić i njegova odvođenja iz dječjeg vrtića. Također, trend odlaska roditelja na rad izvan mjesta stanovanja predstavlja svakodnevne i realne prepreke u ostvarivanju čak i primarnog kontakta s jednim od roditelja, bilo onim koji ostaje, bilo onim koji je otišao. Pored tih objektivnih prepreka postoje i one subjektivne, odnosno roditeljsko neprepoznavanje važnosti kvalitetne suradnje s dječjim vrtićem. Dodatno, općeprihvaćena ideja da svi roditelji/skrbnici polaze od iste razine kulturnog kapitala s kojim ulaze u komunikaciju s dječjim vrtićem rezultira samo većom nejednakošću te otežava usuglašavanje vrijednosti i postizanje kompromisa. Međutim, ako se roditeljima aktivnosti koje se provode u dječjem vrtiću prezentiraju kontinuirano u jednom konkretnom obliku (fotografije i videozapisi) te uz poziv za davanje povratne informacije, postiže se kultura uvažavanja – uvažavanja djeteta i uvažavanja roditelja kao vrijednih i ravnopravnih sudionika odgojno-obrazovnog procesa.

Kompetentan odgajatelj, što u današnje vrijeme podrazumijeva i njegovu digitalnu kompetenciju, ovakvim izazovima može doskočiti, koristeći se suvremenom tehnologijom i virtualnim društvenim mrežama. Ovaj rad nikako ne pretpostavlja da svaka odgojna skupina treba i mora imati neki oblik virtualnog društvenog povezivanja, nego uočava potencijal korištenja virtualnim društvenim mrežama kao jednim od mogućih oblika komunikacije koja djeluje prema stvaranju i održavanju partnerskog odnosa s roditeljima, a koja se može, ovisno o potreba roditelja, primijeniti i u vrtićkom kontekstu.

Tomaš (2014) navodi kako društvene mreže mijenjaju način komunikacije među sudionicima te „One postaju mediji putem kojih se informacije brže šire, oko njih se okupljaju istomišljenici, potiču se promjene, širi se pozitivna, ali i negativna promidžba.“ (Isto, str. 310). U tom smislu, korištenje društvenim mrežama u odgojno-obrazovnom radu svake ustanove mora biti pedagoški promišljeno i opravdano. Sadržaj koji se pojavljuje i komunicira s krajnjim korisnicima treba poticati kvalitetnu, dvosmjernu komunikaciju i omogućiti bolje razumijevanje cjelokupnog odgojno-obrazovnog procesa. Društvenim mrežama se, stoga, pristupa prije svega afirmativno kao platformi, ali i medijatoru prema partnerskom odnosu. Društvena mreža Facebook predstavlja jednu od popularnijih virtualnih društvenih mreža koja samo u Republici Hrvatskoj okuplja zajednicu od 1,8 milijuna aktivnih korisnika što čini čak 42% cjelokupne hrvatske populacije. Većina korisnika osobe su u dobi između 18 i 24 godine života, nakon čega slijedi dobna skupina od 25 do 34 godine života². Prema Kušiću (2010) je „(...) Facebook postao nov način komuniciranja, dok je u sociološkom smislu nova forma društvenosti, koja nameće nove obrasce ponašanja i nove načine društvenog povezivanja. Facebook postaje jednim dijelom "način života".“ (Isto, str. 106). Ako se na takvu društvenu mrežu gleda afirmativno, tada je moguće taj „novi način života“ integrirati u naš svakodnevni način života.

Facebook i njegova mogućnost otvaranja privatnih ('zatvorenih') virtualnih društvenih grupa dopušta određenu razinu transparentnosti, ali uz djelomičnu zaštitu privatnosti. Članovi grupe mogu vidjeti i uključiti se u grupu samo po prethodnom odobrenju administratora čime je djelomično zaštićena privatnost djeteta. Članovi grupe mogu biti od roditelja/skrbnika i odgajatelja, pa sve do šire mreže različitih aktera društvenoga života. Temeljni je argument za uključivanje različitih članova u grupu važnost povezivanja svih relevantnih sudionika cjelokupnog društvenog života u kojemu dijete aktivno participira. Osnovna misao pri uključivanju novih

² Prema Internet World Stats za zemlje Europske unije zaključno s prosincem 2017. godine (<https://www.internetworldstats.com/stats9.htm>)

članova u grupu prije svega je transparentnost odgojno-obrazovnog procesa, ali se paralelno događa i propitivanje javnog, društvenog prostora u kojemu se dijete pozicionira kao aktivni korisnik, a ne njegov pasivni promatrač i konzument (Moss i Petrie, 2005). Tako, primjerice, uključivanjem predstavnika javnih kulturnih institucija poput knjižnica ili predstavnika jedinica lokalne samouprave i njihovim otvaranjem prostora djelovanja djeci, moguće je odmaknuti se od pukog pružanja odgojno-obrazovne usluge prema aktivnom korištenju svakog prostora. U tom smislu Fullan (2016, prema Bowles i Gintis, 1976) ističe kako je važno da pojedinac u demokratskom društvu bude od najranijih dana izložen demokratskom djelovanju kao aktivni građanin društva. Korištenje svih 'prostora' podrazumijeva da djeca imaju mogućnost sudjelovati u njemu na sebi svojstven način, na način koji nije nužno identičan onome kako ga odrasli koriste. Svijest djeteta da je prostor tu i za njega i da je s njim u dijalektičnom odnosu osnažuje njegovu građansku kompetenciju. NKRPOO (2014) također podržava shvaćanje djeteta "kao aktivnog građanina zajednice koji ima vlastita prava i u stanju je aktivno sudjelovati u oblikovanju života zajednice vrtića, zajedno sa svojom obitelji i širom zajednicom. Dijete je aktivni, jednakovrijedni sudionik u procesu vlastitog odgoja i obrazovanja." (NKRPOO, 2014, str. 37). U slučaju Facebooka, dijete se ne mora nužno uključiti u aktivnosti grupe. Cilj je učiniti dijete vidljivim široj društvenoj zajednici. Razumijevanjem djeteta i njegova prava na aktivno sudjelovanje u svakom prostoru otvaraju se mnoge mogućnosti (ponuda kulturnih sadržaja prema potrebama djeteta, usuglašenost jedinica lokalne samouprave i potreba dječjeg vrtića i sl.) te kao reakcija na transparentnost, dostupnost i 'vidljivost' procesa učenja svakako je kvalitetnija suradnja između svih sudionika. Iako je naglašena vrijednost uključivanja različitih članova društvene zajednice, u ovom radu fokus je na roditeljima kao primarnim korisnicima društvene mreže.

ETIKA I DOKUMENTIRANJE

Kao važna preokupacija svakako se postavlja i pitanje etike, odnosno pitanje djetetove privatnosti i zaštite, prava na obrazovanje kao i pitanje posjedovanja, vlasništva procesa (Clark, 2017). Virtualne društvene mreže (i Facebook grupa) bez obzira na svoje pozitivno pedagoško usmjerenje pod znak upitnika stavlja niz djetetovih prava zajamčenih Konvencijom o pravima djeteta (1989). Ovdje je riječ o pokušaju ravnoteže između različitih prava djeteta, onih skrbnih, zaštitnih i participativnih (Polić, 2015). Primjerice, u pedagoškom je smislu dokumentiranje odgojno-obrazovnog procesa od neizmjerne važnosti. Međutim, s druge strane, važno je također imati stalnu svijest da su materijali prikupljeni dokumentiranjem (djelomična) reprezentacija djetetove stvarnosti pa su samim time i njegovi osobni 'artefakti'. Clark i Moss (2011) ističu kako prikupljanje dokumentacije o djetetu (i slušanje djeteta) nije pravo odrasle osobe, nego njegova privilegija. Tako gledajući, cjelokupna dokumentacija koja se tiče djeteta svojevrsna je privilegija odgajatelja dok je, pak, pravo djeteta imati odgajatelja koji ga razumije (a to čini koristeći se prikupljenom dokumentacijom) i omogućuje ostvarivanje prava na kvalitetno obrazovanje. Radi boljeg razumijevanja odnosa različitih djetetovih prava poput djetetova prava na privatnost i djetetova prava na (kvalitetno) obrazovanje, važno je uvijek se voditi načelom razmjernosti, odnosno proporcionalnosti. Ostvarivanjem prava djeteta na (kvalitetno) obrazovanje zadire se u djetetovu privatnost i autonomiju, ali ključno je da ta dva prava budu razmjerna jedno drugome tako da se ni jedno ne ostvaruje na štetu drugog prava. Osim što ih je potrebno osvijestiti, potrebno je o svim aspektima djetetovih prava kontinuirano promišljati.

METODOLOGIJA

Osnovni je cilj stvaranja Facebook grupe učiniti proces učenja i stvaranja znanja vidljivim za sve sudionike – prvenstveno za roditelje i odgajatelje u dječjim vrtićima i učitelje razredne

nastave - te time posljedično potaknuti stvaranje partnerskog odnosa. Dokumentirajući proces djetetova učenja i stvaranja znanja te čineći ga vidljivim različitim važnim sudionicima procesa, odgajatelji, osim što imaju primjereni alat za poticanje pozitivnih iskustava tijekom prijelaza, imaju konkretan materijalni 'dokaz' učenja koji je roditeljima iznimno važan. Kako bi se istražilo ispunjava li Facebook grupa 'Tigrići' navedeni cilj, ispitali su se roditelji i odgajatelji uključeni u navedenu Facebook grupu te su se analizirali sadržaji koji se u grupi objavljuju. Provedeno je eksploracijsko istraživanje manjeg opsega u odgojnoj skupini dječjeg vrtića u Slavonskom Brodu i njihovoj zatvorenoj (privatnoj) Facebook grupi naziva „Tigrići“. Podatci su prikupljeni tijekom pedagoške godine 2017./2018. postupkom (on-line) anketiranja roditelja (N=11) te intervjuiranja odgajatelja (N=1). Učinjena je i analiza sadržaja dvije pedagoške godine (2017./2018. i 2018./2019.) o kojem se komunicira u navedenoj Facebook grupi. Ovakva triangulacija metodoloških postupaka omogućuje cjelovitiji prikaz promatranog problema.

REZULTATI I RASPRAVA

Virtualna Facebook grupa 'Tigrići' pokrenuta 2016. godine virtualni je oblik dokumentiranja dijela rada odgojne skupine 'Tigrići' Dječjeg vrtića Ivane Brlić Mažuranić u Slavonskom Brodu. Moderatorica Facebook grupe je odgajateljica koja je stalno zaposlena u toj odgojnoj skupini. Grupa 'Tigrići' dostupna je i otvorena za sve roditelje/skrbnike djece navedene odgojne skupine, pedijatricu, dio predstavnika jedinice lokalne samouprave, ravnateljicu ustanove vrtića, ravnateljicu obližnje osnovne škole, ravnatelje kulturnih ustanova (muzej, knjižnica), učitelje obližnje osnovne škole, odgajatelje s kojima moderatorica (odgajateljica) sustavno surađuje kao i nekolicinu znanstvenica s filozofskih i učiteljskih fakulteta u Republici Hrvatskoj. Grupa stalno broji oko 50 članova. Kao što je već prethodno spomenuto, jedan od osnovnih razloga za uključivanje različitih i brojnih članova u grupu je prepoznavanje odgojno-obrazovne važnosti povezivanja svih relevantnih sudionika cjelokupnog društvenog života u kojemu dijete aktivno participira. Odgojno-obrazovni proces u dječjem vrtiću učiniti potrebno je učiniti transparentnim te pozvati na uvažavanje djeteta kao aktivnog korisnika (sukreatora) drugih sfera društvenoga života i javnoga prostora.

Analizom sadržaja Facebook grupe uočeni su sljedeći sadržaji koji su bili predmet komuniciranja:

- stručni i znanstveni članci tematike koja je pedagoški relevantna za rad odgojne skupine (objavom poveznice u novom statusu),
- fotografije i isjecci slika motivirajućeg sadržaja za članove grupe, s naglaskom na roditelje (objavom poveznice u novom statusu),
- izjave, citati i isjecci teksta motivirajućeg sadržaja za članove grupe, s naglaskom na roditelje (najčešće objavom poveznice u novom statusu),
- sadržaj informativne i organizacijske prirode (objave o dolascima, odlascima, zamjenama, roditeljskim sastancima, materijalima, poticajima i sl.) te
- videozapisi i fotografije materijala i dječjih aktivnosti u vrtiću.

Koristeći se jednostavnom analitikom koju nudi Facebook društvena mreža, od sadržaja koji se objavljuje u grupi *fotografije materijala i dječjih aktivnosti* najbrojnije su i objavljuju se svakodnevno. Fotografije materijala i dječjih aktivnosti praćene su opisima situacija pomoću kojih roditelji mogu vidjeti konkretan tijek odgojno-obrazovnoga procesa te se i uključiti komunikacijom unutar Facebook grupe, komunikacijom tijekom neposrednog rada odgojne skupine kao i komunikacijom s djetetom i izvan odgojne skupine, odnosno kod kuće. Ostali sadržaji (članci, slike, citati...) objavljuju se prigodno, najčešće u vrijeme godišnjih odmora ili drugih prigodnih dana kada dječji vrtić okuplja manji broj djece (blagdani). Sadržaj mogu objavljivati svi članovi grupe iako u najvećem broju objavljuje moderatorica grupe, odnosno odgajateljica

te odgojne skupine. Sadržaje mogu komentirati također svi članovi grupe, međutim, u najvećem broju komentar nije verbalan nego se najčešće iskazuje pritiskom ikone 'sviđa mi se' (engl. *like* ili simbol) . Roditelji se uključuju pisanim komentarima najčešće oko sadržaja organizacijske prirode (donošenje materijala, novih poticaja i sl.), rijetko komentarima na konkretne dječje aktivnosti. Pisane komentare na dječje aktivnosti ostavljaju stručnjaci odgajatelji i stručnjaci iz akademske zajednice. Komentari se odnose na pojašnjavanje procesa (poticaji, tijekom aktivnosti), ali i pružanje podrške u obliku pohvale, prijedloga, savjeta i sl. Radnim danima grupa je aktivnija nego vikendima (u prosjeku od 40 do 55 aktivnosti u obliku objava, komentara i reakcija radnim danima i od 10 do 15 aktivnosti subotom i nedjeljom).

Korišteni anketni upitnik koji je sadržavao pitanja otvorenog tipa (4) te pitanja zatvorenog (5) i mješovitog tipa (13) ponudio je jednostavne frekvencije odgovora o roditeljskom doživljaju i koristi od sudjelovanja u navedenoj Facebook grupi. Dio podataka bio je dostupan i putem analitike koju nudi Facebook društvena mreža za privatnu grupu (učestalost komentiranja, sadržaj koji se najčešće komentira). Gotovo svi ispitanici roditelji (N=10) smatraju kako ovakav oblik komunikacije putem Facebook društvene mreže nema nedostataka. Jedan roditelj (N=1) kao nedostatak ističe slabiji interes nekih roditelja, dok drugi roditelj (N=1), iako smatra da nema nedostataka za njega osobno, kao mogući problem ističe objavljivanje fotografija djece kao moguću prepreku za sudjelovanje nekih roditelja. Dva pitanja odnosila su se na polazak u osnovnu školu i mogućnost ovakvog ili sličnog praćenja i nakon izlaska njihova djeteta iz dječjeg vrtića. Odgovori roditelja ukazuju kako su spremni nastaviti pratiti odgojno-obrazovni proces te kako im ovakav način olakšava njihovo uključivanje.

Kako moderatorica/odgajateljica svakodnevno objavljuje nove sadržaje u Facebook grupi, roditelji teže svakodnevno te sadržaje i popratiti. Šestero roditelja (N=6) sadržaj prate na dnevnoj bazi, dok petero roditelja (N=5) sadržaj prate svaki drugi dan. U Tablici 1 navedeni su odgovori roditelja o njima najkorisnijem sadržaju koji se objavljuje u Facebook grupi. Iz odgovora roditelja može se uočiti kako najkorisnijim sadržajem smatraju same fotografije procesa, odnosno njihove djece u aktivnostima.

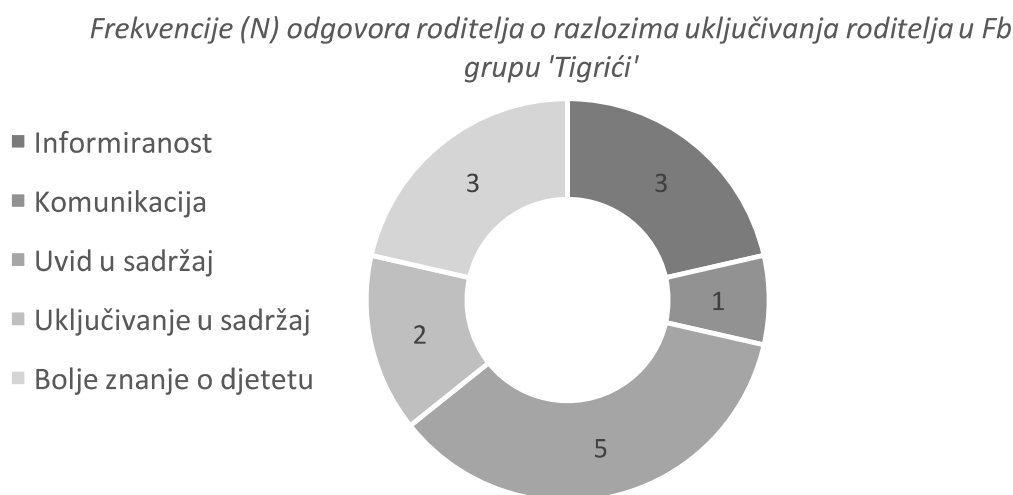
Tablica 1: Odgovori roditelja o njima najkorisnijem sadržaju koji se objavljuje u Facebook grupi 'Tigrići'

Odgovori roditelja o njima najkorisnijem sadržaju koji se objavljuje u Fb grupi 'Tigrići'
Komunikaciju o radu i radnim planovima, suradnji roditelja i odgajatelja.
Zanima me sto su djeca radila i kako su se ponašala odnosno tko je bio aktivan, jesu li shvatili sto se radilo s njima.
Rad odgajateljice i djece svakim danom i zainteresiranost djece prema svemu što rade.
Slike naše djece dok se igraju, rade, crtaju, slave.
Aktivnosti. Mogu vidjeti na koji način i što uče.
Kreativne aktivnosti i učenje kroz iste.
Slike djece da vidim kako su proveli dan.
Povratna informacija dnevnog rada skupine, jer mi kćer slabo o tome govori.
Fotografije dnevnih aktivnosti, moja curica jako malo priča o tome što radi u vrtić, ali kada ja pogledam fotografije možemo puno lakše komunicirati.
Najkorisnije smatram razne članke iz kojih dobijem puno informacija o raznim temama i obavijesti koji se tiču skupine koje pohađa moje dijete (roditeljski, izleti).
Povezivanje s djecom tijekom njihova vremena u vrtiću i preko njihovih dnevnih aktivnosti.

Kao razlog njihova uključivanja u Facebook grupu roditelji navode ponajprije uvid u sadržaj (N=5), zatim informiranost (N=3), bolje znanje o djetetu (N=3), uključivanje u sadržaj (N=2) te komunikaciju (N=1). Odgovore na ovo pitanje roditelji su davali u obliku otvorenih odgovora nakon čega su odgovori kategorizirani u navedene kategorije te navedeni u Grafu 1. Navedene kategorije mogu se razumjeti i kroz razine uključivanja – informiranje, komuniciranje i uvid u sadržaj kao prva razina, a zatim uključivanje u sadržaj i razumijevanje djeteta kao druga, poželjnija razina.

Roditelji navode kako najčešće ne komentiraju sadržaj Facebook grupe nego 'lajkaju' (N=7), a komentiraju najčešće kada se dogodi nešto novo što smatraju važnim za odgojnu skupinu (N=4), kada ih zanima neka informacija o sastanku/rođendanu/izletu (N=3), kada žele doprinijeti raspravi o nekoj temi (N=2), kada žele bolje razumjeti što su djeca radila (N=2) te kada žele doprinijeti raspravi o nekoj temi (N=2). Sadržaj koji najčešće komentiraju ili 'lajkaju' su fotografije dječjih aktivnosti (N=6), prigodne slike i/ili mrežne stranice (N=3), sadržaj informativne prirode (N=3) te opise raznih situacija u vrtiću (N=3). Na pitanje osjećaju li se pozvanima objavljivati sadržaj u Facebook grupi, roditelji navode kako se osjećaju pozvanima objavljivati (N=7), dva roditelja se niti osjećaju, niti ne osjećaju pozvanima (N=2), dok se dva roditelja uopće ne osjećaju pozvanima objavljivati sadržaj (N=2). Ovaj podatak nije nužno potrebno promatrati negativno, nego ga je potrebno sagledati iz više različitih perspektiva. Intervju s odgajateljicom pokazao je da komunikacija nije nužno narušena ako se roditelji ne uključuju aktivno u Facebook grupu.

Graf 1: Frekvencije (N) odgovora roditelja o razlozima uključivanja u Facebook grupu 'Tigrići'

Nestrukturirani intervju s moderatoricom/odgajateljicom dao je uvid u komunikacijsku dinamiku. Transparentnost odgojno-obrazovnog procesa putem Facebook grupe "Tigrići" uvelike je unaprijedila dvosmjernu komunikaciju između odgajatelja i roditelja. Prije svega, odgajateljica je primijetila kako roditelji, iako ne komentiraju neku aktivnost u grupi, rado ju komentiraju u neposrednoj komunikaciji u dječjem vrtiću. Roditelji ističu odgajateljici kako svakodnevnim uvidom stječu spoznaju o važnosti ranog i predškolskog odgoja, uočavaju interese svog djeteta kao individue i razumiju demokratska načela kroz partnerske odnose koje njihova djeca ostvaruju s drugom djecom. Spoznajom o važnosti ranog i predškolskog odgoja kroz proces koji roditelji prate kroz grupu, nastaje kompaktniji međusobni odnos odgajatelja i roditelja u smislu zajedničkog kreiranja odgojno-obrazovnog rada. Roditelji su slobodniji u iznošenju ideja, planiraju rad, osjećaju se prihvaćeni u svakodnevnim aktivnostima i na taj način osnažuju međusobno partnerstvo. Takav partnerski odnos djeluje i na same roditelje međusobno koji se formiraju

u grupu kojima je zajednički cilj dobrobit djeteta. Ujedno se pokazuju spremnijima za sudjelovanje u aktivnostima dječjeg vrtića. Odgajateljica sustavno nadograđuje sadržaj Facebook grupe te svakodnevno uočava pozitivne pomake ne samo u odnosu s roditeljima nego i lokalnom zajednicom. Početni strah kako će se cjelokupna komunikacija s roditeljima fokusirati samo na virtualni svijet pokazao se ne samo neutemeljenim nego i potpuno pogrešnim. Promišljenim pedagoškim djelovanjem utemeljenim na suvremenoj teoriji jedan virtualni socijalni medij pokazao se kao još jedan prostor za odgojno-obrazovno djelovanje. Odgajateljica također navodi kako se kod nje osobno postupno razvio osjećaj pripadanja njezinoj odgojnoj skupini što ju dodatno motivira u njezinu profesionalnom radu. Osjećaj pripadanja (engl. *sense of belonging*) iznimno je važna komponenta profesionalnog razvoja odgajatelja i stvaranja profesionalnog identiteta (Tillett i Wong, 2017) te ga je potrebno dodatno istražiti.

ZAKLJUČAK

Partnerstvo roditelja i odgajatelja usmjereno je na dobrobit djeteta. U partnerskom odnosu suradnja ide dalje od jednokratnog informiranja prema sustavnom usuglašavanju zajedničkih vrijednosti i ciljeva. U procesu približavanja različitih perspektiva i slika o djetetu kao pomoć može poslužiti prikupljena dokumentacija o djetetu i njegovu procesu učenja i stvaranja znanja. Pritom se misli na ono najšire shvaćanje dokumentacije čija je osnovna svrha razvoj kvalitete odgojno-obrazovnog procesa, a ne njegova puka dijagnostika. Kao način prezentacije odgojno-obrazovnoga procesa roditeljima moguće je koristiti se virtualnim društvenim mrežama poput Facebooka. Ovaj rad kroz analizu zatvorene Facebook grupe jedne odgojne skupine ponudio je teorijski i praktični okvir unutar kojega je moguće djelovati afirmativno i to prema promicanju partnerskog odnosa s roditeljima (i širom zajednicom). Rezultati ovog istraživanja pokazuju kako je promišljenim pedagoškim sadržajem o kojem se komunicira Facebook grupom moguće ostvariti promjene u svakodnevnom neposrednom odgojno-obrazovnom radu s roditeljima (ali i širom zajednicom). Promjene su iz perspektive odgajatelja kontinuirane i razvojne, a ne statične. Istraživanje pokazuje kako transparentno odgojno-obrazovno djelovanje odgojne skupine roditelji prepoznaju i cijene te potvrđuju otvorenijom komunikacijom s odgajateljicom, ali i djecom. Ovo istraživanje manjeg je obujma i dobiveni rezultati ne mogu se nikako generalizirati. Međutim, ono daje uvid u potencijal virtualnih društvenih mreža u dječjem vrtiću i to u odnosu na vrlo specifičan dio socijalnih odnosa – partnerstvo obitelji i dječjeg vrtića. Kao takav, ovaj rad nudi novi pogled na digitalni, odnosno virtualni prostor djelovanja odgajatelja u dječjem vrtiću, kao i korištenje dokumentacijom u približavanju odgojno-obrazovnoga procesa roditeljima i široj zajednici. Ovaj rad ujedno otvara zanimljivo pitanje osjećaja pripadanja kao elementa profesionalnog identiteta odgajatelja.

LITERATURA

- Bašić, S. (2009). Dijete (učenik) kao partner u odgoju: kritičko razmatranje. *Odgojne znanosti*, 11 (2), 27-44.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of human development: Experiments by nature and design*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Clark, A. (2017). *Listening to young children: A guide to understanding and using the mosaic approach*. London i Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers.
- Clark, A., Moss, P. (2011). *Listening To Young Children: The Mosaic Approach*. London: National Children's Bureau.

- Dockett, S., Perry, B. (2014). *Continuity of Learning: A resource to support effective transition to school and school age care*. Canberra, ACT: Australian Government Department of Education.
- Fullan, M. (2016). *The NEW meaning of educational change*. New York, NY: Teachers College Press.
- Kušić, S. (2010). Online društvene mreže i društveno umrežavanje kod učenika osnovne škole: navike facebook generacije. *Život i škola*, 24 (2), 103-125.
- Ljubetić, M. (2011). *Partnerstvo obitelji, vrtića i škole*. Zagreb: Školska knjiga.
- Ljubetić, M. (2014). *Od suradnje do partnerstva obitelji, odgojno-obrazovne ustanove i zajednice*. Zagreb: Element.
- Maleš, D. (2012). Obitelj i obiteljski odgoj u suvremenim uvjetima. *Dijete, vrtić i obitelj*, 67, 13-15.
- Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta RH (2014). *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje*, (NN 5/2015).
- Moss, P., Petrie, P. (2005). *From children's services to children's spaces: Public policy, children and childhood*. London, New York: Routledge.
- Polić, P. (2015). Što za pedagogiju znači pitanje o odnosu potreba i prava djeteta?. *Pedagoški istraživanja*, 12 (1-2), 149-162.
- Slunjski, E. (2012). *Tragovima dječjih stopa: Kako bolje razumjeti dijete? Kako mu pomoći da razumije sebe i druge? Kako ga poticati na samostalno i suradničko učenje?*. Zagreb: Profil knjiga d.o.o.
- Somolanji Tokić, I. (2018). *Kurikulumske poveznice prijelaza djeteta iz ustanove ranoga odgoja i obrazovanja u školu*. Dok. dis., Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Pristupljeno s: <http://darhiv.ffzg.unizg.hr/id/eprint/10089/> (9. lipnja 2018.)
- Tillett, V., Wong, S. (2017). An investigative case study into early childhood educators' understanding about 'belonging'. *European Early Childhood Education Research Journal*, 26 (1), 37-49.
- Tomaš, S. (2014). Oblikovanje nastavnih sadržaja na društvenim mrežama u visokoškolskom obrazovanju. *Školski vjesnik*, 63 (3), 309-326.
- Ujedinjeni narodi (1989). *Konvencija o pravima djeteta*.
- Vujičić, L. (2015). Pripovjedačko putovanje odgajatelja ili osobna refleksija putem fotografije. *Dijete, vrtić i obitelj*, 79, 6-9.
- Vujičić, L. (2016). *Razvoj znanstvene pismenosti u ustanovama ranog odgoja*. Rijeka: Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet u Rijeci, Centar za istraživanje djetinjstva.

Virtual Social Networks in Promoting Parent-Kindergarten Partnership

Abstract: This paper explores the concept of partnership between family and kindergarten in the context of virtual social networks. Partnership is considered to be the ultimate goal of the pedagogical relationship between parents and educators. It is focused on the wellbeing of the child. It is a complex construct that sometimes is difficult to attain in practice. Challenges of modern lifestyles often prevent a quality interaction between parents and ECEC educators. It is therefore necessary to explore new opportunities and to create a new 'space' for action. Virtual social networks represent a platform where the educational potential is being increasingly expressed. Recognizing this potential, educational professionals can use virtual social networks in connecting family and the educational system but with great consideration to the contemporary pedagogical theory and practice. This paper provides data on how to use virtual social networks in promoting partnership with parents. A research of a kindergarten group and their Facebook group was conducted. The aim was to make the process of learning and meaning making of children visible to parents in order to encourage partnership. Also, the aim was to examine new technologies in educational process that can contribute to the development of partnership between families and kindergarten on a daily basis, as well as during the process of transitioning children from kindergarten to elementary school. The results showed that the use of virtual social networks for educational purposes was recognized among parents and rated as a positive way of communicating and it reflected on enhancing communication in everyday direct educational practice.

Keywords: documentation, ecological system theory, exploratory research, Facebook, partnership with parents

Virtuelle soziale Netzwerke und Förderung von Partnerschaften zwischen Familien und Kindergärten

Zusammenfassung: In dieser Arbeit wurde das Konzept der Partnerschaft zwischen Familie und Kindergarten im Kontext sozialer Netzwerke untersucht. Die Partnerschaft als das Endziel der auf das Wohl des Kindes ausgerichteten pädagogischen Beziehung zwischen Eltern/Erziehungsberechtigten und Erziehern ist ein komplexes Konstrukt, das in der Praxis manchmal schwer erreichbar ist. Die zeitgenössischen Herausforderungen der beschleunigten Lebensweise verhindern oft eine hochwertige Interaktion zwischen Eltern und Erziehern. Deshalb ist es notwendig neue Möglichkeiten zu erörtern und einen neuen, der heutigen Zeit entsprechenden „Raum“ zu schaffen. Virtuelle soziale Netzwerke stellen dabei eine Plattform dar, die das Erziehungs- und Bildungspotenzial immer stärker in den Vordergrund bringt. Dieses Potenzial erkennend können die pädagogischen Fachkräfte die sozialen Netzwerke nutzen, um Familie und Erziehungs- und Bildungssystem miteinander zu verbinden, und dabei die gegenwärtige pädagogische Theorie und Praxis zu berücksichtigen. Diese Arbeit versucht, sich von der bisherigen Betrachtung der sozialen Netzwerke als potenziell problematische Form zu entfernen und bietet stattdessen einen positiven Ansatz mit Schwerpunkt auf pädagogisch durchdachten Inhalten, die für die Interaktion mit dem Endnutzer angeboten werden. Die Arbeit zeigt die Forschungsergebnisse einer Kindergartengruppe, die ihre Lernprozesse mittels einer Facebook-Gruppe vor allem für die Eltern sichtbar zu machen versuchte. Zweck der Untersuchung war es, den Einsatz neuer Technologien im Erziehungs- und Bildungsprozess zu erforschen und auf dessen Beitrag zur Förderung der Partnerschaft zwischen Familie und Kindergarten zu überprüfen, und zwar auf täglicher Basis, aber auch im Zeitraum der Vorbereitung auf den Schulwechsel. Die Ergebnisse haben gezeigt, dass der Einsatz der sozialen Netzwerke zu Bildungszwecken von den Eltern als eine positive Kommunikationsmethode erkannt wurde und sich in besserer Kommunikation in der täglichen direkten pädagogischen Praxis spiegelt.

Schlüsselwörter: Dokumentation, ökologische Theorie, Vorabforschung, Facebook, Partnerschaft mit Eltern